Stworzenie — co mówi tekst Księgi Rodzaju?

Bóg, stworzenie i człowiek • Rdz 1:1–13

Myśl przewodnia

Rdz 1:1–13 przedstawia Boga jako inicjatora stworzenia i pokazuje wyłanianie się porządku. Sens fragmentu odkrywamy przez strukturę, powtórzenia i precyzyjne czytanie.

Opowieść i opracowanie dla uczestnika

Pierwsze zdanie Biblii przedstawia Boga jako Stwórcę nieba i ziemi. Kolejne wersety tworzą opowieść o porządkowaniu rzeczywistości. W pierwszym dniu oddzielone zostają światłość i ciemność; w drugim — wody; w trzecim — wody i suchy ląd. Dopiero po ukazaniu się lądu czytamy o roślinności.

Zwróć uwagę na sposób budowania tekstu. Autor wielokrotnie zapisuje, że Bóg mówi, a to, co zostało powiedziane, staje się rzeczywistością. Pojawiają się akty oddzielania i nadawania nazw. Dni otrzymują zakończenie w postaci wieczoru i poranka. Dzięki powtórzeniom opis ma wyraźny rytm.

Zauważ także szczegół: po dniu drugim w Biblii Warszawskiej nie ma takiego samego stwierdzenia o dobru jak przy pierwszym i trzecim dniu. Czy to znaczy, że dzień drugi był zły? Takiego wniosku nie znajdziemy w tekście. Sam brak zdania nie dowodzi jego przeciwieństwa.

Ćwiczmy trzy sposoby wypowiadania się. Obserwacja: „W Rdz 1:11–12 autor mówi o roślinach wydających nasiona". Interpretacja: „Powtarzanie słów i formuł pomaga pokazać porządek stworzenia". Zastosowanie: „Warto troszczyć się o przyrodę i nie traktować jej bezmyślnie". Każde z tych zdań ma inną funkcję.

Pytania, które stawiamy tekstowi, muszą być uczciwe. W tym fragmencie nie znajdziemy informacji o wieku Ziemi, dokładnym czasie powstania gwiazd ani o wszystkich procesach fizycznych. Możemy rozważać takie zagadnienia, ale należy zaznaczyć, kiedy wychodzimy poza to, co zostało powiedziane wprost.

Rdz 1 jest uporządkowaną narracją. Przy jej interpretacji oddzielamy to, co autor stwierdza, od pytań, które do tekstu przynosimy. Pierwszy dzień zawiera opis światłości, zaś czwarty opis ciał niebieskich. Różnica między tymi wersetami to ważny punkt wyjścia do uczciwej analizy.

Na koniec spróbuj samodzielnie wyjaśnić, dlaczego autor Biblii wybrał taki sposób opowiadania. Odpowiedź powinna zawierać przynajmniej dwa konkretne przykłady z fragmentu.

Cele lekcji

- Uczeń potrafi podzielić Rdz 1:1–13 na wstęp i trzy kolejne dni.
- Odnajduje przynajmniej trzy powtarzające się elementy budowy opisu.
- Wskazuje różnicę między obserwacją tekstu, interpretacją i zastosowaniem.
- Formułuje pytanie, na które rozpatrywany fragment nie odpowiada wprost.
- Wskazuje w tekście odpowiedź na pytanie: Dlaczego nie należy utożsamiać światłości z Rdz 1:3 ze Słońcem bez dodatkowego uzasadnienia?

Przebieg zajęć

Otwarcie: fakty i domysły — 5 min

Zapisz dwa zdania: „W trzecim dniu pojawiają się rośliny” oraz „Opis podaje datę stworzenia”. Poproś o rozstrzygnięcie, które znajduje oparcie w Rdz 1:1–13.

Czytanie i dzielenie tekstu — 10 min

Uczniowie czytają wskazane wersety na głos lub po cichu. Podzielcie fragment na: wstęp 1–2, dzień pierwszy 3–5, drugi 6–8, trzeci 9–13. Zaznaczcie zmiany scen.

Zauważamy powtórzenia — 11 min

W parach podkreślcie innymi kolorami słowa o Bożym mówieniu, oddzielaniu i ocenianiu. Wypiszcie, co występuje regularnie, a co w niektórych dniach. Nie żądajcie sztucznie identycznego schematu każdego dnia.

Trzy kolumny — 11 min

Rozdaj kartoniki z sześcioma zdaniami. W grupach przyporządkujcie je do: tekst, interpretacja, zastosowanie. Każdy wybór uzasadnijcie na podstawie wersetu lub wyjaśnienia.

Dobre pytanie — 9 min

Każda para formułuje jedno pytanie otwarte o fragment i zaznacza, czy odpowiedź znajduje się wprost w tekście. Prowadzący pokazuje, że niewiedza może prowadzić do rzetelnego poszukiwania.

Podsumowanie i zadanie domowe — 4 min

Każdy pisze jedno zdanie „Dowiedziałem się…” i jedno „Chciałbym sprawdzić…”. Zasugeruj lekturę dalszej części rozdziału. Modlitwa jest dobrowolna.

Ćwiczenie uzupełniające

Przygotuj zestawienie dni 1 i 4: fragment, słowa opisu, podobieństwa i pytania otwarte.

Pytania i propozycje odpowiedzi

Jakie trzy kategorie rzeczywistości autor porządkuje w Rdz 1:3–13?

Światło i ciemność; wody i niebo; ląd, morza i roślinność.

Dlaczego nie powinno się mówić, że drugi dzień był zły?

Bo brak formuły „dobre” nie jest stwierdzeniem o złu.

Co w opisie pojawia się wcześniej: światłość czy światła niebieskie?

Światłość w dniu pierwszym; światła niebieskie pojawiają się dalej, w dniu czwartym.

Jak odróżnić interpretację od obserwacji?

Obserwacja relacjonuje zapisane słowa i strukturę; interpretacja proponuje ich sens, wymagający uzasadnienia.

Co zrobić, kiedy Biblia nie odpowiada na nasze pytanie wprost?

Nazwać ograniczenie tekstu i szukać uczciwie, nie dopisywać pozornych pewników.

Dlaczego nie należy utożsamiać światłości z Rdz 1:3 ze Słońcem bez dodatkowego uzasadnienia?

Ponieważ ciała niebieskie tekst wymienia osobno w Rdz 1:14–19.

Pomoce dydaktyczne

- Biblia dla każdego ucznia lub dwa egzemplarze na grupę
- karta pracy G4
- trzy kolory zakreślaczy lub ołówków

• duża kartka z trzema kolumnami: Tekst / Wniosek / Pytanie

• kartoniki z przykładowymi zdaniami

Wskazówki biblijne i wychowawcze

• Rdz 1:1–13 opisuje trzy pierwsze dni. Dopiero późniejsze wersety odnoszą się do ciał niebieskich, zwierząt i człowieka. Zakresu czytanego fragmentu należy pilnować szczególnie u najmłodszych. | Uzupełnienie IV: Pierwsze trzy dni obejmują światłość, sklepienie oraz ląd i rośliny. Tekst w Rdz 1:3–5 nie wspomina jeszcze o Słońcu, które pojawia się w opisie czwartego dnia.

• Oddziel obserwacje zawarte w tekście od wniosków i odniesień współczesnych; pozostaw czas na pytania, także bez odpowiedzi.

• Udział w rozmowie i modlitwie jest dobrowolny. Dziecko może pytać, milczeć i zgłaszać wątpliwości.

• Główny tekst to Rdz 1:1–13; komentarz pomocniczy: Ps 33:6–9. Można wskazać dalszy ciąg w Rdz 1:14–31, ale bez szczegółowej analizy dni czwarty–szósty.

• Nie wprowadzaj uproszczonego hasła: „Biblia dowodzi, w jaki sposób działa każdy proces przyrodniczy”. Tekst ma własny język i cel. Pytania naukowe wymagają odrębnych metod badania.

• Nie używaj lekcji jako testu tego, czy uczeń przyjmuje konkretną interpretację długości dni stworzenia. Celem jest rozwijanie pracy z tekstem.

• Słowo „sklepienie” jest tłumaczeniem hebrajskiego raqia. Wśród badaczy występują różne ujęcia starożytnego obrazu nieba; nie przedstawiaj go jako jednoznacznej nazwy współczesnej atmosfery.

• Jeżeli pojawiają się pytania o naukę, pokaż różnicę metod i pytań. Pozwól uczniom formułować własne wątpliwości z szacunkiem.

• Rdz 1:1–13 opisuje trzy pierwsze dni. Dopiero późniejsze wersety odnoszą się do ciał niebieskich, zwierząt i człowieka. Zakresu czytanego fragmentu należy pilnować szczególnie u najmłodszych.

• Uwagi do interpretacji i bezpieczeństwa: Pierwsze trzy dni obejmują światłość, sklepienie oraz ląd i rośliny. Tekst w Rdz 1:3–5 nie wspomina jeszcze o Słońcu, które pojawia się w opisie czwartego dnia.

Kontynuacja w domu

Rozmawiajcie o tym, jak odróżnić zdanie „tak mówi autor” od „tak sobie wyobrażam”.